

контролю бактеріального в'яннення винограду; щодо моніторингу, прогнозування ризику появи та розвитку опіку плодових, бактеріальної плямистості листя кісточкових, шарки слив у Закарпатті; щодо моніторингу плодової гнилі (*Monilia fructicola* (Winter) Honey). Сформовано інформаційно-аналітичну базу «Відсутні в Україні карантинні організми плодових культур і винограду. Можливість акліматизації». Розроблено також системи заходів контролю та обмеження розповсюдження бактеріозів плодових культур, боротьби з сорго алепським. Практичне використання інновацій відділом карантину рослин Держпродспоживслужби України дасть змогу успішно здійснювати аналіз фітосанітарного ризику та належним чином вирішувати проблеми щодо захисту плодово-ягідних культур та винограду.

Таким чином, нині діючий при Національній академії аграрних наук України Науково-методичний центр «Захист рослин» в особі головної установи – Інституту захисту рослин має великі можливості для успішного вирішення державних завдань, спрямованих на стабілізацію розвитку плідівництва, ягідництва та виноградарства і разом із тим – підтримання в нинішній важкий для країни час стійкості аграрного сектору економіки та підвищення добробуту населення.

УДК: 632.51

А. О. Бурдуланюк, канд. с.-г. н., доцент

Сумський національний аграрний університет

ДИНАМІКА ПОШИРЕННЯ *DIABROTICA VIRGIFERA* LE CONTE ТА КОНТРОЛЬ ЙОГО ЧИСЕЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Україна є сільгоспорієнтованою країною, а тому приділяє велику увагу карантину рослин з метою захисту від проникнення, поширення та укорінення карантинних організмів. Проблемами занесення та поширення карантинних організмів в Україні займається Департамент контролю в сферах насінництва та розсадництва Держпродспоживслужби. Одним з головних завдань департаменту є регулювання переміщення продукції рослинництва та продуктів її переробки в межах України та не допустити проникнення та укорінення таких організмів із-за кордону.

Важливість системи карантину рослин в Україні є в значному економічному впливі, що мають карантинні організми рослин на сільськогосподарську галузь України. Заходи з карантину рослин

мають вирішальне значення для запобігання поширенню шкідників, хвороб і бур'янів, які можуть забруднити рослинну продукцію, а в окремих випадках завдати шкоди здоров'ю тварин та людей.

Важливою складовою карантину рослин в Україні є інспектування імпоротної рослинної продукції. Інспекцію проводять в пунктах ввезення та вивезення продукції, включаючи морські порти та аеропорти. Процес передбачає перевірку на наявність карантинних об'єктів, а при виявленні таких організмів продукцію знищують, або повертають в країну походження.

Особливо актуальним карантин рослин є в останні роки, що пов'язано зі збільшенням торгівлі продуктами рослинного походження між Україною, Євросоюзом та іншими країнами, цьому передувало підписання угоди про євроінтеграцію. Ця угода передбачає вільне переміщення між Україною та ЄС товарів, послуг, робочої сили, капіталів, а також регулює поступове зближення економіки України зі спільним ринком ЄС. Угода є позитивною з економічної та політичної причини, але небезпечною з точки зору фітосанітарної безпеки, так як виникає проблема проникнення та розповсюдження в Україні карантинних та інших небезпечних шкідливих організмів рослин. Чужинні організми, проникаючи на нові території, швидко акліматизуються, займають нові екологічні ніші та починають конкурувати з місцевими видами, викликаючи ти самим незворотні негативні процеси у навколишньому середовищі.

Особливо актуальним дане питання стало після 24 лютого 2022 року, коли російська федерація розпочала війну проти України, що створило загрозу потрапляння та поширення карантинних об'єктів на колесах автомобілів, гусеницях танків, обладнанні, продовольчих запасах війська. Встановити обсяги зараження та розпочати боротьбу з карантинними організмами можливо буде лише після деокупації територій і масштабного обстеження земель.

Метою досліджень було встановити динаміку поширення західного кукурудзяного жука в Україні, уточнити систему заходів щодо запобігання його поширення, локалізації та ліквідації при виявленні. Дослідження охоплюють 2015–2022 рр. та всю територію України. В основу виявлення та обліку *Diabrotica virgifera* Le Conte покладено фітосанітарний моніторинг території України. Для виявлення жука проводять огляд рослин та розкопки ґрунту. Характерною діагностичною ознакою пошкодження діабротікою є полягання наприкінці літа рослин кукурудзи у вигляді «гусячої шиї».

D. virgifera належить до списку А-2, і є небезпечним шкідником кукурудзи внутрішнього карантину. Батьківщиною вважають Мексику та центральні райони південної Америки. В 1909 році шкідник був виявлений на території Сполучених Штатів Америки. Поступово шкідник поширився на схід від Колорадо до південно-західної Небраски. З 1955 р. почалось масове поширення кукурудзяного жука, поступово він став одним з найнебезпечніших шкідників кукурудзи не тільки в США, а і в Канаді. На сьогодні в США щороку витрачають на контроль західного кукурудзяного жука і збереження врожаю понад 1 млрд доларів. У 1992 році кукурудзяного жука вперше виявили в Європі біля околиць Белграда. Спочатку ознаки пошкоджень були помилково визначені як пошкодження підгризаючими совками. В Україні *D. virgifera* вперше виявили у 2001 р. в Закарпатській області. Поступово, незважаючи на застосування заходів з обмеження поширення, західний кукурудзяний жук поступово захоплював нові території. Станом на 01.01.2023 року західний кукурудзяний жук поширений в 16 областях України на площі 144167,75 га, найбільше заражених шкідником площ виявлено в Миколаївській та Чернівецькій областях, відповідно на площі 28524,03 та 55287,13 га, а найменше в Дніпропетровській області – 257 га (таб.1.). Помітна динаміка щодо збільшення поширення шкідника в Україні з 86167,49 га у 2015 до 144167,75 га в 2022 роках.

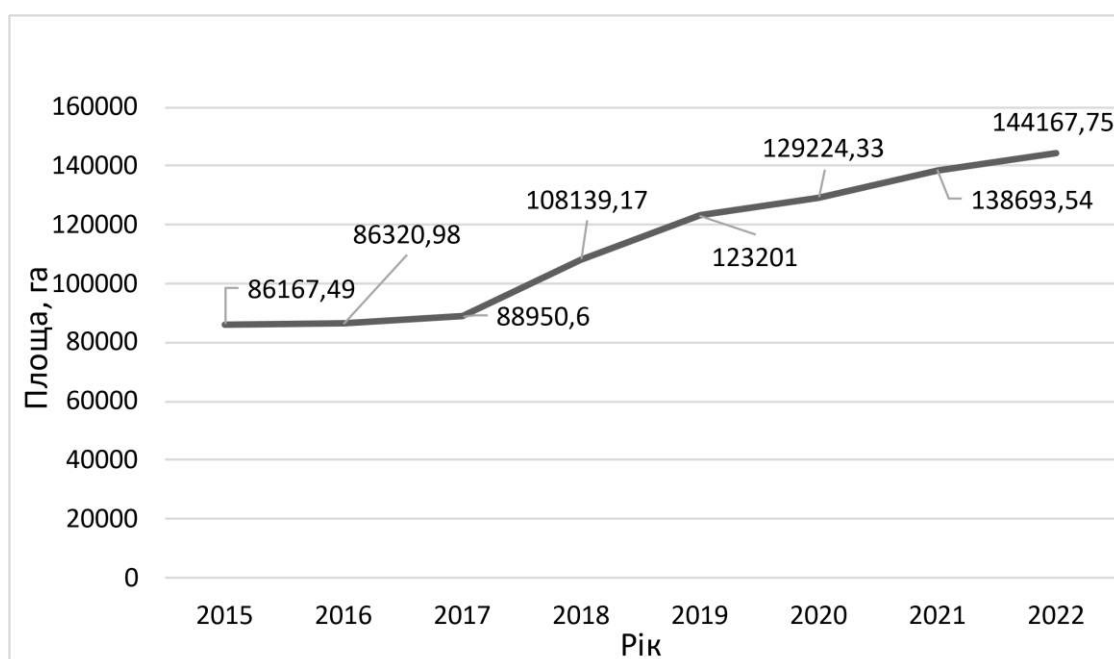

Рис. 1. Динаміка поширення *D. virgifera* в Україні (2015–2022 рр.)

Протягом 2017–2022 рр. вогнища *D. virgifera* виявили в раніше не заражених регіонах України, відбулося його розселення на території 15 областей у порівнянні з 9 областями в 2015–2016 роках.

Найефективнішим заходом контролю видів роду *Diabrotica* у літературних джерелах називають сівозміну, інші дослідники наполягають на поєднанні кількох методів: дотримання сівозміни, використання інсектицидів, вирощування стійких гібридів кукурудзи. Сучасні тенденції в управлінні шкідниками спрямовані за збільшення частки біологічного контролю чисельності шкідника, так як це сприяє збереженню екологічного стану навколишнього середовища.

УДК 632.(6+7):634.11

Ю. В. Васильєва, канд. с.-г., доцент, **Д. С. Харченко**, магістр
Державний біотехнологічний університет
**ОСНОВНІ ШКІДНИКИ ЯБЛУНІ У ПРОМИСЛОВИХ
НАСАДЖЕННЯХ**

Плодівництво України останні 20 років перебуває у процесі трансформації, не зважаючи на постійне зменшення площ під яблуневими садами, кількість зібраного врожаю щорічно зростає. Так, за даними Держстату України, площі під насадженнями яблунь у плодоносному віці станом на 2021 р. скоротилися більше, ніж у 2,5 рази порівняно з 2000 р., а виробництво яблук за цей час зросло майже вдвічі. Це пов'язано з інтенсифікацією технології вирощування яблунь. Однак, незважаючи на введення сучасних технологій вирощування та захисту плодівних рослин, негативний вплив від шкідливих організмів досі суттєвий, тому дослідження основних шкідників яблуні стало метою нашої роботи. До завдань входило: встановити видовий склад членистоногих шкідників; виявити види, що мали господарське значення; проаналізувати систему захисних заходів від основних шкідників.

Дослідження проводили протягом 2018–2023 рр. у промислових насадженнях яблуні ПА «Ватал», Богодухівського району Харківської області за загальноприйнятими методами. Обліки проводили на сортах: Айдаред, Голден Резистент, Глостер, Джонаголд Декоста, Флоріна, Чемпіон. Облікова площа становила 5,2 га. Яблуні вирощені